

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2019/2020

Destinace (země, místo): Rumunsko: Eibenthal, Oršava, Ješelnice

Jméno, příjmení: Vladimír Kovář

Počty žáků ve třídách

Mateřská škola: 5 dětí

Základní škola: 9 dětí

třída	přípravná	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2019/20	0	1	0	2	2	0	2	0	2

V destinaci mám za sebou pátý vyučovací rok. Mou hlavní náplní byla výuka jazyka českého v mateřské a základní škole, měl jsem i hodinu zaměřenou na české tradice (6. a 7. třída). Volnočasové aktivity pro děti a dospělé probíhaly v odpoledních hodinách.

Ve školní budově je pro výuku JČ vyhrazena stejně jako v minulosti specializovaná učebna, kde vedle základního vybavení (stůl, lavice, židle, tabule) byly i učební pomůcky (české knihy – beletrie i encyklopedie a slovníky, učebnice, obrazové materiály, zvukové nosiče, hry, výtvarné pomůcky atd.). Zásadní změnou bylo, že po mnoha letech se učebna přestěhovala do nové, dvakrát tak velké místnosti. Využil jsem úbytku dětí, a tím volných prostor a stěhováním výrazně zlepšil možnosti výuky. Nejenže je nově lepší možnost žáků se pohybovat v učebně, ale je zde možnost mít připraveny další materiály na volných lavicích atd. Třídou jsem svépomocí za pomoci dobrovolníků spravil, vymaloval a vyzdobil (kněžna Libuše věštící slávu Prahy, Pražský hrad, Krteček, česká vlajka...)

Hodinové dotace češtiny byly letos 4 hodiny týdně, hodina národních tradic je jedna týdně pro 6. a 7. třídu společně. To je ale jen teorie, protože v praxi má rozvrh pro všechny třídy (od přípravy po 8. ročník) jen 25 hodin (od 9 do 14 hodin). Proto některé hodiny nejsou do rozvrhu vůbec zařazeny (!), u řady dalších je to řešeno spojením. Navíc na české poměry obrovské množství hodin odpadá: kvůli svátkům, prázdninám, zimě, celostátním testům, pohřbům...

Podle potřeby jsem zaskakoval i v dalších hodinách (školení kolegů, jejich nepřítomnost kvůli celostátním testům, nemoci nebo kvůli tomu, že nedorazili, např. kvůli sněhu) nebo při celodenních akcích či v „mrtvém“ čase na začátku a konci školního roku. Letos jsem také z vlastní iniciativy učil angličtinu, která v minulosti byla zanedbávána nebo úplně ignorována. I tady jsou hodinové dotace jen iluzí a výuka byla často sporadická.

Do školního roku výrazně zasáhla virová epidemie, od března se ve škole neučilo, výuka se realizovala online, přesněji vzhledem k problémům s připojením pomocí papírovými materiály, testy apod.

Učitelé ve škole kromě bývalé ředitelky česky nemluví, ani češtině nerozumí, o češtinu a dění v rámci české komunity se nezajímají. Někteří do Eibenthalu dojíždějí jen na část týdne, někteří jen na jeden den v týdnu. Vzhledem k tomu, že i přes znalost základních rumunských slov nejsem schopný se s nimi rumunsky domluvit, konverzace se odehrávala pomocí ruštiny (se srbskými kolegyněmi).

Volnočasové aktivity – zájmová činnost

Akce zaměřené na vyplnění volného času dětí probíhaly v odpoledních hodinách v domku (klubovně) v místní části Ujbányji, ve vlastním Eibenthale ve schůzovní místnosti – kanceláři DSSČR (Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku), kterou nám poskytl předseda Emil Flaška (Flaşca), nebo u mého domu na zahradě. Škola byla pro mimoškolní aktivity také použitelná, nebyl problém si vypůjčit klíč, využívali jsme ji v zimě.

Základem zájmové činnosti byly akce organizované v klubovně a jejím okolí, obvykle 1x až 2x týdně, podle časových možností, jak se to podařilo zkoordinovat s dalšími akcemi a mým vyučováním mimo Eibenthal. V klubovně jsme hráli nejrůznější hry, doplňovali jsme to pohybovými aktivitami a dalšími hrami, tematicky zaměřeným tvořením atd.

Díky sponzorům máme další vybavení – mj. 2 koloběžky. Dále jsme využívali trampolínu, ta byla kvůli kontrole a bezpečnosti umístěna u mě na zahradě, kam se přesunula i část aktivit z klubovny – hlavně těch spojených s menšími dětmi. Na trampolínu se 2 týdně scházelo i přes deset dětí, proto bylo potřeba koordinovat její využití a zabavit děti při čekání dalšími aktivitami.

Také v této oblasti vše změnil koronavirus. Teprve v červenci a srpnu bylo možné část aktivit obnovit.

Výuka

Školní výuka probíhala podle daného rozvrhu:

	1.	2.	3.	4.	5.
pondělí	4. třída		mateřská škola	mateřská škola	české tradice
úterý	1. a 3. třída	4. třída	1. a 3. třída		6. a 8. třída
středa	1. a 3. třída	6. a 8. třída		6. třída	6. a 8. třída
čtvrtek			4. třída		6. třída
pátek		3. třída	4. třída		

Jak je z rozvrhu patrné, ve většině případů šlo o hodiny se spojenými třídami, což kladlo zvýšené nároky na přípravu i organizaci hodin. Výhodou byl malý počet žáků v hodině (od 2 do 4 dětí) a to, že ve 2 nejvyšších třídách je skupina jazykově značně homogenní, jedná se o žáky s dobrou znalostí češtiny (v místních měřítkách).

Někdy šlo vyučovat ve skupinách, často po dvojicích či individuálně. Jednalo se vesměs o nácvik četby a výslovnosti, rozšiřování slovní zásoby, správné skloňování a časování, správnou skladbu vět a použití frází a o české realie. Využíval jsem k tomu nejen „klasické“ pomůcky – učebnice, čítanky a sešity, ale i dětské časopisy, společenské hry, kvarteta, pexesa, nástěnné výukové obrazy (pohádky, zvířata a rostliny, dopravní prostředky...), audiovizuální materiály, ale zapojili jsme i výtvarné techniky, kdy jsme fixovali nová slova jejich zobrazením. Nechyběly ani písničky, říkanky, využívání divadelních textů, psali jsme dopisy a hráli hry na rozvoj slovní zásoby.

Žák s individuálním vzděláváním podle českých osnov (§ 171 zákona č. 561/2004 Sb.) byl letos jeden (chlapec 9. třída) a výuka probíhala u mě doma nebo u něj.

V mateřské škole bylo výhodou, že na rozdíl od školních dětí tyto mluvily ještě spontánně česky, nebyl zde ještě vliv rumunské výuky, která posléze jednoznačně nahradí češtinu. Soustředovali jsme se na běžné činnosti – říkanky a písničky, pohybové aktivity, často za slovního doprovodu, rozvoj jemné motoriky, nácvik správného úchopu, na rozvoj slovní zásoby a fixaci správných vazeb, vše jsme doplňovali běžnými

herními aktivitami. Ve školce byly fyzicky (tzn. přítomny) 2 až 4 děti (docházely i děti nezapsané ve školce např. při návštěvě příbuzných).

Kroužky českého jazyka

Letos pátým rokem se čeština vyučovala i v Oršavě a Ješelnici mimo tradiční české vesnice. Jedná se o komunity čítající zhruba 100 až 200 osob, kterým hrozí rychlá asimilace, protože jsou obklopeni rumunsky mluvícími lidmi, navíc jsou zde běžné národnostně smíšené rodiny.

V obou místech do kroužků chodilo okolo desítky dětí ve věku od 5 do 16 let. Výuka probíhala 1x týdně odpoledne v prostorách, které se garantům podařilo zajistit: v Ješelnici v komunitním centru, v Oršavě probíhala výuka v učebně námořního lycea. Výuku bylo třeba přizpůsobit začátečníkům, tzn. začínalo se opakováním jednotlivých slovíček a základními frázemi z loňska, hodně se používaly obrazové materiály – pro názornost jsem využíval vyrobené pomůcky (obrázky ovoce či zeleniny, panáčky...). Hráli jsme některé hry. Nevýhodou je malá frekvence, mnoho času proto zabere opakování.

V důsledku koronaviru došlo v březnu k zastavení výuky, tu se podařilo částečně obnovit jen v Oršavě.

Další akce

Letos bylo druhé pololetí výrazně ovlivněno koronavirem.

Olympiáda z JČ – tradiční akce se měla konat na Svaté Heleně, byla bez náhrady zrušena, stejně jako celostátní olympiáda pro 7. a 8. třídu.

Vánoční besídka – jednou z částí hojně rodiči navštívené akce bylo i vystoupení žáků s českým pásmem – recitace lidové poezie, písně a lidové pranostiky spojené s Vánoce, resp. zimou.

Besedy byly spojeny hlavně s návštěvami zajímavých lidí, kteří mohli svými informacemi rozšířit obzor žáků (muzikanti, cestovatelé, pilot...).

Kinderbál – tradiční maškarní ples na začátek masopustu, součástí je oceňování masek, soutěže individuální i skupinové, společenské hry. Díky financím, které si vyděláme s dětmi během letního festivalu, můžeme zaplatit hudbu, ceny a odměny.

časopis – od loňské výroční zprávy vzniklo další číslo *Eibenthálského období*. Až na výjimky jsem texty psal já, příp. sestavoval obsah z dětských prací.

tvořivé dílny – uskutečnily se před Vánoci, byly zaměřené na tradiční témata a techniky.

taneční Česká beseda – v průběhu července a srpna proběhl nácvik tanečního cyklu, s nímž jsme se následně zúčastnili několika akcí

Folklórní festival Bela Crkva – účast na festivalu v Srbsku s tancem

Velké akce

pouť do Čiklavy – od 14. 8. 2019, menší od 6. 9. 2019

festival Banát 2019 (včetně folklórního festivalu) – 22. 8. 2019

folklórní festival české menšiny – 23. 8. 2019 Rovensko

posvícení 16. 10. 2019

Babiččin koláček – Baile Herculane – 27. 9. 2019

den rodného jazyka – setkání v Baile Herculane – 28. 9. 2019

Svátek zesnulých – 1. a 2. 11. 2019

advent

Barborky – 3. 12. 2019

Mikuláš – 5. 12. 2019

Vánoce – od 24. 12. 2019 (katolické)

Kinderbal – dětský maškarní bál – 18. 2. 2020

masopust

Velikonoce

Svatodušní svátky (Letnice) – 6. 6. 2020
svěcení oltářů – svátek božího těla – 14. 6. 2020

Spolupráce

Spolupráci se školou jde vyhodnotit jako dobrou, a to i přesto, že ze čtyř pedagogů jen bývalá ředitelka mluví s obtížemi česky. Měl jsem k dispozici prostory školy i pro volnočasové aktivity. Dobrá spolupráce je i s předsedou místní organizace DSSČR Emilem Flaškou. Není v obci každodenně, ale v důležitých momentech se dokážeme setkat a domluvit. Stejně to bylo s předsedou organizace v Oršavě Ervinem Mlezivou.

V neposlední řadě je podstatná i spolupráce s neziskovými organizacemi, školami a jednotlivci, kteří mají zájem na zachování české komunity v Banátu. Jsou to především Tiberiu Pospíšil, Štěpán Slaný a Jan Duben, jejichž aktivity se soustřeďují kolem hospody U Medvěda a kolem letního festivalu.

Díky sponzorství např. do Banátu přišly 2 koloběžky, 2 jízdní kola, notebook a nový tablet a smartphone. Podařilo se mi zajistit novou tahací harmoniku (akordeon) v hodnotě cca 13 tisíc korun. Z výtěžku aktivit na festivale v létě 2019 jsme mohli poskytnout 2 tisíce lei (cca 7 200 Kč) na zakoupení kláves pro oršavskou komunitu. Další materiál směřoval na Rovensko, kde dlouhodobě spolupracujeme s paní učitelkou Marií Pražákovou. Část přebytečného materiálu (sešity, papíry, barevné papíry, čítanky, texty, pastelky, barvičky, švihadla, míče...) směřoval na Ukrajinu do podkarpatského regionu do škol s českým vyučovacím jazykem.

Podmínky pro výuku a další činnosti

Jsou dostatečné jak ve škole (viz výše), tak pro volnočasové aktivity, mj. díky sponzorům. Důležité je zázemí DZS: tiskárna/kopírka, notebook, fotoaparát... Díky přístupu komunity máme k dispozici kancelář svazu, díky aktivitám předchozích kolegů klubovnu. Klima v obci je přející a obyvatelé i vedení mají zájem na působení učitele, byť výuka češtiny pro ně není prvořadou prioritou. Dále je nutno vzít na vědomí klerikálnost obce (veškeré církevní aktivity mají přednost) i to, že mnozí mají domácí povinnosti větší, než známe u nás (pasení dobytka, hlídání mladších sourozenců, štípání dřeva, úklid, práce na zahradě.).

Podmínky pro učitele

Materiální podmínky jsou dobré – bydlím v pronajatém domě, podmínky jsou +/- adekvátní podmínkám, jaké mají místní. Vzhledem k rozlehlosti působiště (do Oršavy cca 42 km) se učitel neobejde bez auta, kvůli klimatickým podmínkám od podzimu do jara je lepší s pohonem 4x4 (asfaltová cesta je v případě sněhu zavřená). Doprava mezi destinacemi je ovlivněna počasím, obtížnější je v zimě (až 160 cm sněhu). Internet pomocí mobilního signálu nejde využívat (slabá síť), je třeba přes letní sezónu využívat satelitní internet v hospodě U medvěda a mimo ni jezdit do Oršavy či Severinu.

Problémem je málo uzamykatelných prostor, kde by šlo uložit materiál a sponzorské dary. Knihovna v kulturním domě je malá, ve škole možnost uzamykatelných prostor jen pro učitele JČ není. Množství materiálu je nutno skladovat v domě, což je komplikované, naštěstí jsme mohli začít využívat prostory bývalé lékárny.

Co se podařilo

Odhlédnuto od omezení způsobených koronavirem se podařilo udržet rozsah aktivit v obou „nečeských“ lokalitách.

Podařilo se secvičit loňské léto nové pásmo tanců – Českou besedu a o prázdninách tyto tance naučit další děti, které pocházejí z vesnice a bývají tu o prázdninách. Díky tomu jsme mohli vystoupit na dvou letních festivalech a dalších akcích. Díky naší aktivitě začali besedu nacvičovat i dospělí, kteří jej tančili v minulosti.

Zároveň jsme na loňském festivalu opět připravovali a prodávali upomínkové předměty (děti vyzdobené textilní tašky) a vyráběli citronádu, děti prodávaly i sponzory poskytnuté svítilny tyčinky. Za vydělané peníze jsme nakoupili sportovní vybavení, zbytek peněz jsme použili na drobné výdaje na výletech.

Podářilo se opět získat grant MZV, realizace bude probíhat do konce školního roku, je ztížena tím, že některé akce (den dětí, setkání rodáků) bylo třeba odložit.

Díky sponzorům se podařilo rozšířit sportovní vybavení o další kola a koloběžky a o další materiál.

Pokračovala spolupráce na budování turistické infrastruktury. Obnovil jsem značení desítek turistických tras, některé úseky prostříhal, některé nově vyznačil. Osadil jsem přes 30 informačních tabulí a rozcestníků na víc jak desítku míst. Rozšířil jsem cyklistickou kilometráž přístupové asfaltové cesty. Pro MZV a pracovní skupinu pro rozvoj Banátu jsem navrhl a částečně rozpracoval cca 40 projektů na podporu zachování české komunity.

Problémy a doporučení

Na české poměry mobilní síť nefunguje příliš dobře, běžné jsou výpadky, malá dostupnost nebo překrytí dražší srbskou sítí. Také internet není samozřejmostí.

Zlepšila se silniční dostupnost, přesto zůstává za běžným standardem – úzká asfaltová silnice se v zimě těžce udržuje, tehdy se jezdí po staré hlinitokamenité, problémem jsou i časté sesuvy kamení, padající balvany, stromy, defekty pneumatik kvůli hřebíkům atd. Čerpací stanice je 40 km, podobně servis a specializované obchody.

Problémem odborného rázu je úroveň češtiny a množství dětí. Zastavil se prudký propad počtu obyvatel (a tím i dětí) po zavření dolů (rok 2007).

Porodnost se zde mírně zvedla (za dobu mého 5letého působení přibylo 5 dětí), část dětí přihlášených ve školce ve skutečnosti žije trvale s rodiči v Česku (a do školy zde nenastoupí). Rizikem je i skutečnost, že většina obyvatel obce nemá ve škole děti – maximálně vnučata, tudíž klesá bezprostřední sepětí se školou a pocit odpovědnosti za její existenci a dění v ní. „Věci školní“ se tak stávají záležitostmi jen několika rodin. V poslední době se vrátily 2 rodiny s malými dětmi, jejich setrvání je ale podmíněno úspěšností podnikání.

Rumunizace školství od školky (na rozdíl od Svaté Heleny, Gerníku a Bígru, kde jsou menšinové školy a česky se vyučuje do 4. třídy včetně) způsobují, že pro děti se stává hlavním jazykem rumunština. Čeština se u nich posouvá do pozice druhého jazyka. Už nyní se více méně všichni žáci mezi sebou baví rumunsky, častá je i komunikace v rumunštině mezi rodiči a dětmi, hojný je i výskyt rumunismů v zdejších českém dialektu.

Tomuto trendu bohužel napomáhá i rozvoj telekomunikací. Rumunská televize je dnes standard, naopak českou (tato možnost přes satelit tu je) má málokdo, málo dětí má DVD přehrávač, kde by si mohly přehrávat české filmy. Ale každé dítě od 3. třídy výš má chytrý telefon, tudíž není pro ně problém komunikovat se známými či spravovat svůj facebookový profil (vše v rumunštině). Běžné (i když ještě ne 100 %) už je rozšíření počítačů a tabletů (opět s programy v rumunštině). Spontánní zájem o četbu (v češtině) byl už před lety nízký, nyní má další silnou konkurenci.

Různé

Jelikož řada školních výprav má zájem navštívit školu, uskutečnilo se na podzim cca 5 exkurzí do školy, částečně mimo vyučování (večer), částečně došlo k setkání českých a místních dětí a k využití této příležitosti pro účely výuky. Další byly individuální prohlídky, běžné jako kompenzace sponzorství.

V obci byla otevřena česká restaurace, která sice čelí výpadku českých turistů, ale setkala se s nebývalým zájmem Rumunů, kteří u Dunaje tráví dovolené. To umožňuje zaměstnání dalších lidí na plný úvazek nebo brigádnicky a zvyšuje šanci na zachování české menšiny.

Kvůli nevyhovující hygienické situaci ve škole jsem z fondu, který jsme vydělali na festivalu, zakoupil barvu a s pomocí mých dobrovolníků z Česka jsem vymaloval chodby a část učeben školy. Také jsem

s dobrovolníky odpracoval desítky hodin na estetizaci kulturního domu: odstranění zpuchřelého zdiva, oškrábání odlupující se barvy, opravy sádrováním, nátěry interiéru i fasády.

Součástí předávky novému učiteli jsou i elektronické materiály, které jsem vytvořil – testy z olympiád a testy do výuky, což jsem při svých začátcích silně postrádal. Nový učitel dostal i videoarchiv, např. záznamy tanců pro další nácvik.